

קול צופיין

קול צפ"ר נשאו קול יחדו ירננו

גיליון מס 762

ויקרא תשע"ה השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

וַזְרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וַטְהַרְתֶּם סבונים ותמוקים בפסח

הוא רק במקרה שיש כזית חמץ. אמנם אם יש שני חצאי "כזית" על רצפת הבית בשני מקומות שונים, גזרו חז"ל שלא להשאירם כיוון שבשעה שיכבדו את הבית ויאספו את כל המונח על הרצפה למקום אחד - שני החצאים הללו יהיו סמוכים ובעל הבית יעבור על איסור חמץ של בל יראה ובל ימצא (פסחים מה ע"ב).

ישראל קדושים הם וגוררין כל החמץ הנמצא

אבל אם שני חצאי ה"כזית" אינם על רצפת הבית אלא בתוך כלי, או דבוקים על הקירות - במקום שאין חשש שיתלכדו ל"כזית" אחד, אין בזה איסור (שוע"ע תלח סעיף ב, ומשנ"ב ס"ק יב). והביא הטור את דבריו אביו הרא"ש ז"ל: "לא הארכתי לברר וכו' ולכתוב פירוש רש"י ופירוש ר"י לפי שישראל קדושים הם וגוררין כל החמץ הנמצא אפילו כל שהוא אפילו הדבק בכותלי הבית".

שאור שבעיסה - יצר הרע שבלבנו

אשריהן הנשים שמקדצפות ומסירות כל פירור חמץ. אשרי הבעלים שמסייעים בידן. ואולם הניקוי הזה לא מנקה את הבית בלבד מחמץ, אלא מנקה אותנו מכל פירור של יצר הרע. כך מובא בגמרא (ברכות יז ע"א): "רבי אלכסנדר, בתר צלותיה, אמר הכי, רבון העולמים, גלוי וידוע לפניך, שרצוננו לעשות רצונך, ומי מעבב? שאור שבעיסה ונשעבוד גליות. יהי רצון מלפניך, ה' אלקינו, שתכניעם מלפנינו ומאחרינו, ונשובה לעשות חקי רצונך בלבב שלם". והסביר רש"י "שאור שבעיסה - יצר הרע שבלבנו, המחמיצנו". הרי שרבי אלכסנדר ראה את החמץ כסימן ליצר הרע. כך לימדו אותנו גם חכמי הסוד (זוהר ויחי רכו. מגיד מישרים צו. שלי"ה בא).

לכן בעת הקרבת קרבן פסח נאמר: "משכו וקחו לכם צאן". ואמרו חכמינו: משכו ידכם מעבודה זרה וזו תוכלו לקחת צאן לקרבן פסח. כן אנו מושכים ידינו מחמץ בכל הזמן שמקריבים קרבן פסח. שנאמר: "לא תשחט על חמץ דם זבח". אי-אפשר ביחד.

על כן אנו מתפללים בעת בדיקת חמץ על העברת היצר הרע מתוכנו: "אנא ה', הפרד נא מעלינו צד הרע שביצרך הרע, ותזכנו ותלבבנו בכח הצרך הטוב". ואחרי הביעור אנו אומרים: "ויקשם שבערנו החמץ מפתנינו היום הזה. כן תזכנו ותסיענו ותעורנו לבער היצר הרע מקרבנו".

מלכות וגאולה נמנים לחודש ניסן

ראש השנה למלכים

המשנה הראשונה במסכת ראש השנה (א א) אומרת כי "באחד בניסן ראש השנה למלכים". והגמרא (ב ע"ב) מסבירה שספירת שנות המלכים היא מניסן בגלל שאולת ישראל היא בניסן, ושניהם נמנים לאותו חודש. כל זה נלמד מהפסוק שמת"חס לחנוכת בית המקדש על-ידי שלמה: "אמר רבי יוחנן: מנין למלכים שאין מונין להם אלא מניסן? שנאמר: ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים, בשנה הרביעית בחדש זה הוא החדש השני למלך שלמה על ישראל ויבן הבית לה'. מקיש מלכות שלמה ליציאת מצרים. מה יציאת מצרים מניסן, אף מלכות שלמה מניסן".

מקדש מלך - עיר מלוכה

המשמעות של הדברים הללו היא שכל מלכות בישראל קשורה ליציאת מצרים דרך חנוכת בית המקדש. כל מלכות צריכה להמשיך ולצאת ממ"ט שערי הטומאה של מצרים, לצאת מתרבות העבדים של מצרים. כל מלך בישראל צריך לבסס את המלוכות שלו על חודש ניסן. "מקדש מלך - עיר מלוכה". באופן זה תתבסס מלוכה ה' בעולם דרך מלכותו של אותו מלך: "ותמלך אתה הוא ה' אלקינו מהרה על כל מעשיך, בהר ציון מושכן כבודך, ופירושים עיר קדשה, כפתוב בדברי קדשה, ימלך ה' לעולם אלקינו ציון לדר ודר הללויה".

שיעור החמץ לביעור

מכבדים את החמץ

שואלים ודורשים בהלכות הפסח קודם לפסח שלושים יום. אנחנו כבר בחודש שבו מניקים את הבית מחמץ, והשאלות על פסח רבות ומגוונות. ואולם כיוון שביעור החמץ מנקה את הנפש משאריות של יצר הרע, כפי שנראה בהמשך, נתמקד בנושא של ביעור חמץ. הטור (תמב) הביא מחלוקת האם צריך לבער חמץ כלשהו או רק חמץ שגודלו לפחות כזית. לדעת הגמרא, האיסור של "בל יראה ובל ימצא"

שִׁמְח נַפְשֵׁנוּ בִישׁוּעָתְךָ. וְטַהַר לִבְנוּ לְעִבְדְּךָ בְּאֵמֶת

כל הטהרה הזאת שייכת ליציאת מצרים, כי חלק מרכזי בתהליך הגאולה של ישראל הוא טהרת הלב. כך הגמרא (שבת קמו ע"א) אומרת: "מִפְנֵי מָה בְּבָלִיִּים קְזוּזֵהֶמֶן? מִפְּנֵי שֶׁלֹּא עָמְדוּ עַל הַר סִינַי, שֶׁבִּשְׂעָה שָׁבָא נָחַשׁ עַל חֲוָה, הִטִּיל בָּהּ זֵהָמָא, יִשְׂרָאֵל - שֶׁעָמְדוּ עַל הַר סִינַי, פִּסְמָה זֵהָמָתוּ. בְּבָלִיִּים - שֶׁלֹּא עָמְדוּ עַל הַר סִינַי, לָא פְּסָקָה זֵהָמָתוּ". הרי שישאל עברו טהרה אחרי יציאת מצרים.

גם בגאולה של ימות המשיח, אחרי קיבוץ הגלויות באה טהרה. שכך כתוב בתורה (דברים ל): "וְיָשֹׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרַחֲמֶיךָ וְשָׁב וְקִבְּצֶךָ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הִפְצִיךָ ה' אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה". ואחר כך: "וְיָמַל ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת לִבְּךָ וְאֶת לִבְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֵהָבָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ".

כן אומר הנביא יחזקאל (ל), כי בתהליך הגאולה ה' מקבץ אותנו מכל העולם. "לִקְחֹתִי אֶתְכֶם מִן הַגּוֹיִם וְקִבְּצֹתִי אֶתְכֶם מִכָּל הָאֲרָצוֹת וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל אֶדְמַתְכֶם". ואחר כך הוא מטהר אותנו: "וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מֵימַם טְהוֹרִים וְטִהַרְתֶּם". טהרה שמביאה התחדשות. "וְנָתַתִּי לְכֶם לֵב חָדָשׁ וְרוּחַ חָדָשׁ אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם וְהִסְרֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן מִבְּשָׂרְכֶם וְנָתַתִּי לְכֶם לֵב בָּשָׂר".

על כן אנו קוראים פרשת פרה לפני חודש ניסן, ומתפללים בכל שבת וחג על הגאולה בסדר הזה: "שִׁמְח נַפְשֵׁנוּ בִישׁוּעָתְךָ. וְטַהַר לִבְנוּ לְעִבְדְּךָ בְּאֵמֶת". קודם ישועה ואחר כך טהרה. וכמו שאנו רואים בחוש בעינינו בדור הזה - טהרה גדולה ותשובה גדולה אחרי קיבוץ הגלויות.

ביעור חמץ שלא ניתן לאכילה

נפסלה מלאכול הכלב - אינו חייב לבער

ב"שולחן ערוך" (תמב ב) כתוב: "הפת עצמה שעטיפשה ונפסלה מלאכול הכלב, ומלוגמא שנסרחה, אינו חייב לבער". ומיהי מלוגמא? תרופה שעשויה מקמח ותאנים, שאדם לועס ומניח על המכה. אם התרופה הזאת נסרחה - לא חייבים לבער אותה בפסח, כיוון שהיא לא נקראת אוכל.

וזאת לדעת כי בפסח יש שני איסורים. האחד הוא לא לאכול חמץ, והאחר הוא שלא ייצא בביתנו חמץ. "שִׁבְעַת יָמִים שָׂאֵר לֹא יִמָּצָא בְּבֵיתְכֶם כִּי כָּל אֶכֶל מִחֻמֶּצֶת וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַד יִשְׂרָאֵל בְּגֵר וּבְאֶזְרַח הָאֶרֶץ" (שמות יב ט). אבל אם הפת עיפשה, היא כבר לא נקראת חמץ, ומותר להחזיקה בבית.

פת שנתעפשה

ה"בית יוסף" הביא את דעת הר"ן שכתב כי ברגע שהפת נתעפשה היא כבר לא נקראת לחם, ולכן מותרת אפילו באכילה. שהרי אם הגמרא אמרה שמוותר להשאירה בבית ולא עוברים בהשאתה על "בל יראה ובל ימצא", משמע שאינה נקראת עוד לחם חמץ.

הרא"ש לא קיבל את דעתו של הר"ן ואומר שברגע שאדם אוכל את הפת הזאת משמע שהיא חשובה בעיניו. "אף על גב דאינו ראוי לאכילה איהו אחשביה". א"ע שהכלב לא אוכלה, היא חשובה בעיני האדם האוכל. ומהו "אחשביה"? שחזר להחשיב את הפת שעטיפשה כאוכל ואסורה באכילה.

כך כתב הטור: "חמץ שנתעפש קודם זמן איסורו, או ששרפו באש ונחרך עד שאינו ראוי לכלב, או שייחדו לשיבה וטח אותו בטיט - בטלו ומותר לקיימו בפסח ויש אומרים שמוותר אפילו באכילה, וה"ר יהודה אברצלוני כתב שאסור באכילה ומותר בהנאה ולזה הסכים אדוני אבי הרא"ש ז"ל".

בשר נחשים עם חמץ

כך כתב גם הט"ז כי כאשר ה"שולחן ערוך" כתב שלא חייב לבער, הוא לא התיר לאכול, כשם שכתב ה"שולחן ערוך" עצמו בסעיף ד': "דבר שנתערב בו חמץ ואינו מאכל אדם כלל או שאינו מאכל כל אדם, כגון התריאק"ה וכיוצא בו, אף על פי שמוותר לקיימו אסור לאכול עד אחר הפסח, ואף ע"פ שאין בו מן החמץ אלא כל שהוא, הרי זה אסור לאכול".

תריאק"ה היא סוג של תרופה שמוזכרת הרבה בספרי הפוסקים, ראשונים ואחרונים, והיא עשויה מבשר נחש אפעה ביחד עם פתותי חמץ. כמוכן שבנוסף לשאלה האם מותר לאוכלה בפסח קיימת שאלה האם היא מותרת לאכילה גם בשאר ימות השנה, בגלל בשר הנחש שבתוכה.

אלכוהול שאינו ראוי לכלב

הזכרנו לעיל את המושג "אחשביה", שאומר כי כאשר אדם מחשיב את המאכל - הוא לא יכול להיכלל בהגדרה "לא ראוי לאכילת כלב". שהרי הוא חשוב לאדם לאכילה או לשתיה. דוגמה לאוכל שלא ראוי לאכילת כלב והוא חמץ, היא אלכוהול שיש בו חיטים או שעורים, כגון ויסקי או בירה. האלכוהול הזה לא ראוי לאכילת כלב, ואעפ"כ הוא אסור בשתיה ואסור להשאיר אותו בבית. שהרי בעיני האנשים הוויסקי או הבירה האלה חשובים וראויים לשתיה, אע"פ שלא מצאנו כלב שיסכים לטעום אותם (עין שו"ת "אגרות משה" אורח חיים חלק ג סימן סב).

חֶלֶב חִיטִּים בַּמִּפּוֹת וּבַכִּלִּים

על כן כתוב ב"שולחן ערוך" (תמב סעיף ג) כי בגדים שכיבסו אותם בחֶלֶב חיטה, וכן ניירות שהדביקו אותם בחמץ וכל כיוצא בזה, מותר לקיימם בפסח, שאין צורת החמץ עומדת. וכבר כתב ה"מגן אברהם" כי אע"פ שמוותר להשאיר אותם בבית, אסור לפרוס על השולחן בפסח מפות שמכובסות בחֶלֶב חיטים, "דחיישינן שיפרך קצת מהן לתוך המאכל, דלפעמים יש בהם קצת ממשות מקמח חֶלֶב חטה" (בן איש חי צו יא).

אשר על כן הרב אליהו זצוק"ל היה מזהיר לא להשתמש בפסח בכוסות נייר ובצלחות נייר - אם מדביקים אותם בחֶלֶב חיטה. כיוון שכאשר נותנים לתוכם אוכל או משקה רותח, חֶלֶב החיטה הזה מתערב בתוך המאכל או המשקה ואוסר אותו. ואם הכלים עשויים פלסטיק, או עשויים נייר ויש עליהם הכשר שהדביקו אותם בדבק שאין בו חֶלֶב חיטה - מותר.

וְתָבֵא כִמִּים בְּקִרְבּוֹ וְכִשְׁמֵן בְּעִצְמוֹתָיו

סיכה כשתייה ביום הכיפורים ובתרומה

המשנה (שבת פו ע"א) אומרת: "מנין לסיכה שהיא כשתייה ביום הכיפורים? אף על פי שאין ראייה לדבר - זכר לדבר, שנאמר 'וְתָבֵא כִמִּים בְּקִרְבּוֹ וְכִשְׁמֵן בְּעִצְמוֹתָיו'". ובמסכת נדה (לב ע"א) אומרת הגמרא כי רק כוהן יכול לסוך את עצמו בשמן של תרומה. אבל ישראל אסור לסוך בשמן תרומה, "לרבות את הסך כשותה" שנאמר: "וְתָבֵא כִמִּים בְּקִרְבּוֹ וְכִשְׁמֵן בְּעִצְמוֹתָיו".

סיכה כשתייה - מדרבנן

התוס' הקשו ממה שנאמר במסכת יומא (עו ע"ב) כי מי שיש לו חטטין בראשו סך כדרכו ואינו חושש ביום הכיפורים. ומדובר בחולה אף שאין בו חשש סכנה. ולמה התירו לו לסוך בשמן ביום הכיפורים? הרי זה

אשריהן
הנשים
שמקרצפות
ומסירות כל
פירור חמץ.
אשרי
הבעלים
שמסייעים
בידן. ואולם
הניקוי הזה
לא מנקה את
הבית בלבד
מחמץ, אלא
מנקה אותנו
מכל פירור
של יצר הרע

שהרי אין בהן הנאה לחיך - הרי זה מותר ואפילו שלא במקום סכנה. חוץ מכלאי הכרם ובשר בחלב שהן אסורים אפילו שלא דרך הנאתו, לפיכך אין מתרפאין מהן אפילו שלא דרך הנאתו אלא במקום סכנה". השאלה היא האם בחמץ שהוא איסור הנאה אנו אוסרים רק דרך הנאתו, או גם אם אינו דרך הנאתו.

בשר נחש שלא כדרך הנאתו

בשו"ת רדב"ז (חלק ג סימן תעא) כתב כי מותר לאכול תרופה שנקראת טריאק גם לחולה שאין בו סכנה, אע"פ שהוא מכיל בתוכו גם חמץ וגם בשר נחשים. כיוון שבשר הנחש בטל ולא נאכל דרך הנאתו. אבל בעניין פסח כתב הרדב"ז כי הוא אסור באכילה אלא לחולה שיש בו סכנה.

טבק כדרך הנאתו

על-פי זה כתב ב"מגן אברהם" (סימן תסז סק"י) כי יש לבדוק כשרות על טבק שבקצת מקומות שורים אותו בשכר חמץ (שו"ע הרב תסז סעיף כד. משנ"ב ס"ק ל"ג). או במקום שמדבקים את הנייר בחמץ - יש לאסור. אמנם במקומות שלא רגילים לשרות הטבק בחמץ - לא נהגו לחשוש לזה (עין "שדי חמד" מערכת חמץ ומצה, סימן א' אות ג').

רחיצה בסבון כדרך הנאתו

אף שבעישון היה דיון אם הוא דרך הנאתו והאם הוא אסור בפסח, ברחיצה אין ספק כי הוא דרך הנאתו, ועל כן בפסח אסורה הנאה מחמץ כלל. כך כתב בשו"ת "משנה הלכות" (חלק יא סימן שמח): "הנהגה לכאורה מעשים בכל יום דאין אנו מתירין לסוך בפסח באלקאהאל (אלמחול) וכל מיני פערפיומען (בשמים) שנתערב בהן חמץ, מוכרין בשטרי מכירות הגם שהחמץ שם נפסל מאכילת כלב". והטעם הוא שסיכה היא דרך הנאתו.

ואע"פ שלא מחמירים בסבון העשוי חלב בשאר השנה, אנו מחמירים באיסור חמץ בפסח שאיסורו הוא במשהו. ואיסורו איסור הנאה.

סיכה לרפואה

למרות שסיכה להנאה אסורה בשמן חמץ בפסח, סיכה לרפואה מותרת. שכן ראינו בגמרא לגבי יום הכיפורים שרחיצה או סיכה שאינה לצורך הנאה מותרת. "תנו רבנן אסור לרחוץ מקצת גופו ככל גופו, ואם היה מלוכלך בטיט ובצואה רוחץ כדרכו ואינו חושש. אסור לסוך מקצת גופו ככל גופו ואם היה חולה או שהיו לו חטטין בראשו סך כדרכו ואינו חושש. תנא דבי מנשה רבן שמעון בן גמליאל אומר מדיחה אשה ידה אחת במים ונותנת פת לתינוק ואינה חוששת אמרו עליו על שמאי הזקן שלא רצה להאכיל בידו אחת וגזרו עליו להאכיל בשתי ידים" (יזמא עז ע"ב).

על כן כתב בשו"ת "אגרות משה" (אורח חיים חלק ג סימן סב) כי סיכה של חמץ שאינו ראוי לאכילה לצורך רפואה מותרת בפסח אפילו בחולה שאין בו סכנה. עוד הוסיף וכתב, כי גם החולקים על רבנו תם בתוס' שאסרו לסוך באיסור אכילה, לא אסרו אלא כשהאדם סך לצורך הנאתו. אבל המורה משחה להתרפא - אין זה דרך הנאתו. לכן מותר להתרפא במשחה שיש בה חמץ אפילו בחולה שאין בו סכנה.

מכירת סבון חמץ

בשו"ת שו"מ (מהד"ג ח"ב סי' קמ"ח) כתב על בורית שיש בה תערובת חמץ, ובעל החנות לא ידע שיש בתוכה חמץ ולא מכרה בשטר מכירה, ואחר חצות נודע לו ומכרה אז ושאל אם חייב לשרפה. והשיב שמוותר אחר הפסח.

כשתייה, והרי אסור לחולה שאין בו סכנה לשתות ביום הכיפורים? מכאן לומד רבנו תם בתוס' שסיכה היא כשתייה רק מדרבנן. ורק לעניין יום הכיפורים ותרומה. אבל בסתם אינה אסורה. ולכן התיר להתרחץ בסבון שעשוי מחלב או משאר חומרים האסורים.

אמנם כשיש איסור שהוא גם איסור הנאה, אסור להשתמש בסבון שעשוי מחלב כגון חלב של שור הנסקל שאסור להניחו על גבי המכה, כיוון ששור הנסקל הוא איסורי הנאה (פסחים כד). לפי זה יש אוסרים להניח על מכה שמן של חמץ בפסח, כי בפסח חמץ הוא גם איסור הנאה. ויבואר לקמן.

סיכה בחלב חזיר

ה"בית יוסף" חולק על תוס' ואסר שימוש בסבון שעשוי מחלב. הוא כתב בשם ה"ארחות חיים" כי מותר לסחור בחלב חזיר "אבל לסוך בו בשרו ודאי אסור משום דבכלל שתיה הוא". וב"שולחן ערוך" יורה דעה הלכות י"ן נסך (סימן קכג סעיף ב) כתב בשם הרשב"א כי "אסור לעשות מרחץ מסתם ינם לחולה שאין בו סכנה".

ה"בית יוסף" הביא את דעת הרשב"א, שמוותר לרחוץ בחלב חזיר. ואסור לרחוץ ביין של נוכרים, כי חמיר לנו איסור עבודה זרה מאיסורי אכילה. על כן מחמירים אפילו ברחיצה, ולפי זה יש להחמיר שלא לסוך בפסח בשמן חמץ מחמת חומרת החמץ בפסח, כשם שמחמירים ביין נסך, כדלקמן.

רחיצה בסבון העשוי חלב - זייף

הש"ך בספר "נקודות הכסף" הביא את דברי הרמ"א גליון או"ה שתמה על הרוחצים בסבון שעשוי מחלב. "ותמהני לפי זה שאנו נוהגין לרחוץ ולחוף במה שאנו קורין ל"א זייף העשויה מחלב שהוא איסור דאורייתא".

כן הביא ה"ביאור הלכה" (סימן שכו סעיף י' בד"ה בשאר חלב): "עיין בביאור הגר"א שדעתו כדעת הרבה מגדולי הפוסקים דאף בחול אסור (להתרחץ בחלב) דסיכה כשתיה. ועל כן פנים מדרבנן אסור. ודלא כר"ת וס"ייעתו שהתירו בזה לגמרי. מיהו מנהג העולם לרחוץ בבורית שלנו הנעשים מחלב ורק איזה מדקדקים זהירין בזה. ואם מצוי להשיג בורית שנעשים שלא מחלב בודאי נכון לחוש לדעת המחמירין בזה".

בורית עם טעם לפגם

ה"פרי חדש" (יו"ד ק"ז סק"ד) כתב כי הסבון שיש לנו היום הוא בטעם פגום, ובכך הוא מיישב את תמיהת הרמ"א איך מקלים בסבון שמיובא מחו"ל ולא מבקשים עליו הכשר. הלא בקל ניתן למצוא סבון עשוי שמן כשר.

אמנם בשו"ת "שבט הלוי" (חלק ב סימן מה) כתב כי גם הרמ"א בימיהם אסר במציאות של סבון שאינו ראוי לאכילה. "הנה הבורית בכל הזמנים והתקופות היה דבר הפגום כמבואר מט"י יו"ד סימן צ"ה ס"ק ט"ו". אלא שלא נהגו.

חמץ שאינו דרך הנאתו

שימוש באיסור לא כדרך הנאתו

בעניין כלאי הכרם ובשר בחלב, שיש בהם איסור הנאה, הרמב"ם אוסר גם אם אינו דרך הנאתו. וכך כתב (הלכות יסודי התורה פרק ה הלכה ח): "במה דברים אמורים שאין מתרפאין בשאר איסורים אלא במקום סכנה, בזמן שהן דרך הנאתו כגון שמאכילין את החולה שקצים ורמשים או חמץ בפסח או שמאכילין אותו ביוה"כ".

אבל שלא דרך הנאתו כגון שעושין לו רטיה או מלוגמא (תחבושת) מחמץ או מערלה, או שמשקין אותו דברים שיש בהן מר מעורב עם אסורי מאכל

סיפורים על הרב זצ"ל

פי לא חמץ

סיפרה הרבנית אליהו תליט"א: הניקיון לפסח ארך אצלנו כמה חודשים. הרב זצ"ל עצמו היה בודק בדיקת חמץ במשך כמה שעות, פינה אחר פינה - הכול כדי שלא ימצא בבית שמץ של חמץ.

פעם בליל הסדר הרב התהפך במיטתו. הוא אמר לי: חלמתי שיש בבית חמץ. אמרתי לו שאם זה אכן כך אי-אפשר לישון בבית, אבל זה לא יכול להיות כי ניקיתי את כל הבית ולא הייתה פינה שלא בדקתי אותה. ביקשתי ממנו שיגיד לי איפה בדיוק נמצא החמץ, והוא השיב: צריך לבדוק!

חזרתי ובדקתי בכל המקומות האפשריים בבית, אבל חמץ אין. ביקשתי מהרב שיעשה שאלת חלום. הרב נתן בידי ספר תנ"ך ואמר לי כמה דפים לספור. אחר כך אמר לי כמה שורות לספור וכמה מילים. כאשר הגעתי למקום המבוקש שאל אותי הרב איזו מילה מופיעה שם, ואמרתי לו: רפואות.

"לכי לארון התרופות", אמר לי.

ואכן, בארון התרופות מצאתי שמן חיטה שרופא הביא לי בערב פסח לטיפול באחד הילדים. קיבלתי את התרופה אחרי בדיקת החמץ ושמתי אותה בארון התרופות. הקב"ה ראה את ההשתדלות הגדולה של הרב בעניין החמץ וסייע לו כדי שלא ניכשל חלילה.

תשובה כהלכה

אי"ו 16-16 י"א. מה הייתה דעת הרב אליהו על מצב הדור? עקבתא דמשיחא, אתחלתא דגאולה, גלות, או משהו אחר? קרובה ישועתי לבוא. זה הרבה אחרי האמצע. **חז"ק י"ג**. אין יכול להיות שאת המדינה בנו החילונים ואנחנו אומרים עליה שהיא אתחלתא דגאולה? אין זה מסתדר עם כל הניסיונות של החילונים בהתחלה לכפות על שומרי מצוות להתחלק? א] את המדינה הבטיח הקב"ה לעם ישראל בידי הנביאים. הוא נתן בלבנו רצון לעלות ולבנות. נתן בידי האומות רצון לסייע לנו. נתן בלב הערבים פחד, ורובם ברחו מכאן במהלך השנים. ציווה לארץ והיא נותנת פריה בעין יפה. ב] הגאולה באה בידי אנשים שחלקם היו חילונים, חלקם מסורתיים וחלקם צדיקים. כשם שעל העלייה לבית השני הכריז המלך כורש, שלא היה צדיק גדול, ועדיין זו נקראת פקידה של הקב"ה. ג] כל הניסיונות של החילונים לחלן את עם ישראל היו צפויים והם כתובים בסוף מסכת סוטה. "חוצפה יסג" וכד'. עין בספר "אם הבנים שמחה" ותירוהו נחת.

לש"ק תשס"ח. מה דין כלי מטבח שנטלו עליהם בטעות נטילת ידיים של הבוקר? צריך לשטוף אותם שלוש פעמים.

לימוד משנה

לעילוי נשמת הנפטרים ולהבדיל להצלחת החיים לברכה פרנסה רפואה וזיווג הגון - רבים נושעו המשיגות ילמדו ע"י אברך ישיבת אורות האר"י בהמלצת הרב עזרא שיינברג
054-6368848

משמע מכאן שיש למכור את הסבון במכירת החמץ. ואע"פ שאנו מחמירים ולא מוכרים במכירת חמץ דברים שהם חמץ ממש, אלא דואגים לבער אותם מן הבית, בדבר זה אנו מקלים ומתירים להחזיקו בתוך הבית, כי כפי שראינו לעיל יש מקלים בו. ואף אם אדם לא עשה מכירת חמץ על הסבון הזה - מותר.

בשו"ת "חזון נחום" (סי' מ"ו) נשאל האם יש היתר למכור סבון חמץ בחנות בפסח וכתב דהמנהג כהיום שמוכרין אותו בהשטר מכירה. וכתב כי מן הדין מותר למכורו בחנות כיוון שתערובות החמץ נפסלו מאכילת כלב.

וכתב על זה בשו"ת "משנה הלכות" (חלק יא סימן שמח) כי אין היתר לקנות ולמכור סבון כזה בפסח. שהרי כל האיסור בסבונים אלו הוא מטעם "אחשביה" לחמץ שבתוכו. לפי זה אם אדם קונה ומוכר שמפו או סבון או משחה בפסח - אין לך "אחשביה" יותר מזה.

מוצרים שצריכים הכשר לפסח

- שמפו וסבונים לרחיצה צריכים הכשר לפסח, כיוון שהריח והשמן של הסבון נשארים בגוף גם אחרי הרחצה, והגוף נהנה מהם בעת הרחצה.
- קרמים, משחות ובשמים שמוזנים על הגוף צריכים הכשר לפסח (שו"ת "דברי מלכאל" ד, כד, מג. וראה חו"א דמאי טו, א. אג"מ או"ח ג, סב).
- דברים שלא נכנסים לפה ולא מונחים על הגוף, כגון: חומרי ניקוי, משחת נעליים וכדומה, אינם צריכים שום הכשר לפסח. ואף אם עירבו בהם חמץ, טעמו נפגם לפני הפסח ואינו נחשב עוד חמץ כלל.
- תרסיסי ריח ומטהרי אוויר שאינם מוזנים על גוף האדם אלא על חלל האוויר אינם צריכים הכשר לפסח, אע"פ שנהנה מריחם. שכן הריח הוא לא החלק החמץ שיש שם אלא האלכוהול (אם קיים).
- משחות לרפואה - אינן לצורך הנאה ומוותרות בפסח.
- משחות שיניים וכדומה שמכניסים אותן לפה ויש להן טעם מיוחד - צריכים הכשר מיוחד לפסח.
- אודם ושפתונים צריכים הכשר מיוחד, כיוון שעלולים להיכנס לתוך המאכל בשעת האכילה. וצריך בזה זהירות יתירה.

ויהי רצון שיתקיים בנו האמור בנבואת מיכה: "כימי צאתך מארץ מצרים: ארְאֶנּוּ נִפְלְאוֹת: יִרְאוּ גוֹיִם וַיִּבְשׂוּ מִכָּל גְּבוּרָתָם יִשְׁיִמוּ יָד עַל פֶּה אֲנִיָּהֶם תִּתְחַשְׁנֶנָּה: יִלְחָכוּ עַפְרָן כַּחֲזֵי אֲרָץ יִרְגְּזוּ מִמִּסְגְּרֹתֵיהֶם אֶל ה' אֱלֹהֵינוּ יִפְחָדוּ וַיִּרְאוּ מִפָּנָי: כִּי אֵל כְּמוֹךָ נִשְׂא עֵינָיו וְעָבַר עַל פְּשַׁע לְשֹׁאֲרֵית נַחְלָתוֹ לֹא הִחְזִיק לְעַד אִפּוֹ כִּי חָפֵץ חֶסֶד הוּא: יִשׁוּב יִרְחַמְנוּ יִכְבַּשׁ עֲוֹנוֹתֵינוּ וְתִשְׁלַח בְּמִצְדֹתָיִם יָם כָּל חַטָּאתָם: תִּתֵּן אֶמֶת לְעַקֵּב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם כִּימֵי קֶדֶם". אמן.

לקראת חג הפסח

□ סטים של מחזורים בכריכה מהודרת

□ הגדות של פסח במבחר גדול

מבצע מיוחד למזמינים בכמות גדולה

052-7710987

להזכרת שמות יקורכם בעלון
לע"נ / לרפואה / לזיווג - 050-6000417

לשכת הרב
שמואל אליהו

המעוניינים לקבל את העלון במייל או מידע על שיעורים נא לשלוח
פרטים במייל harav52@gmail.com או sms 058-5200020

האחים דויטש
תעשיות טקסטיל
איזור התעשייה קרית מלאכי

קונדיטוריה
האחים עיני
בני ברק, כשרות למהדרין
איכות ועבודה עברית

בית הדין לדיני ממונות
"דרכי הוראה"
בבית המדרש של מון הראשל"צ צוק"ל
טל. 02-6514399 פקס. 02-6536842

הפצת "קול צופין"
הפצה שבועית של
עלוני פרשת שבוע
לבתי כנסת
בכל רחבי הארץ
יוסי בן-הדור 03-6106329
B0528908518@gmail.com

שיווק עופות בכשרות מהודרת
עם כל החומרות וההיזורים של
בד"ץ "דרכי הוראה"
תישוח פל פון דר"י מרדכי אליהו ויוקיל
באשפת בני דר"י יוסף אליהו שטיבל
ובפיקוח בית דין ש"ע "דרכי הוראה לרבנים"
טל. 058-6316969 15-995-995-79